

**Цимбалюк Д. І.**  
*аспірант кафедри міжнародної економіки,  
Київський національний економічний університет  
імені Вадима Гетьмана  
м. Київ, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-611-2-41>

## **ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ У РИНОК ПРАЦІ КРАЇН ЄС: БАР'ЄРИ, ДЕТЕРМІНАНТИ ТА МІГРАЦІЙНІ НАМІРИ**

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну та введення воєнного стану зумовили масштабні міграційні процеси, що стали серйозним викликом для підприємств різних галузей економіки [1] та призвели до глибокої соціально-економічної нестабільності [2, с. 63]. Більшість українських мігрантів обрала країни Європейського Союзу як місце тимчасового перебування. За даними Міністерства закордонних справ України, станом на 21 червня 2023 р. за межами країни перебувало 8,2 млн громадян, що становить близько 20% від довоєнної чисельності населення. Найбільші українські громади сформувалися у Польщі (22%), Німеччині (14,6%) та США (11%), тоді як помітна частка українців знайшла прихисток у Чехії (7,9%), Італії (5%), Канаді (4,9%) та Іспанії (3,4%) [3]. Це породжує потребу у дослідженні процесів їхньої інтеграції у ринок праці приймаючих країн як з позиції наукового аналізу, так і з точки зору розроблення ефективної міграційної політики.

В умовах глобальної нестабільності – геополітичних конфліктів, технологічних трансформацій, кліматичних викликів – інтеграція мігрантів набуває стратегічного значення для приймаючих країн. Трудова інтеграція є не лише економічним явищем, а й соціальним механізмом, що визначає ступінь включеності мігранта в суспільне життя, його доступ до соціальних гарантій та перспективи повноцінної участі в громадянській і культурній сферах.

Емпіричною основою проведеного автором дослідження слугують результати онлайн-опитування 256 громадян України, які проживали в країнах ЄС (травень–жовтень 2025 р.). Серед учасників дослідження переважають жінки (86,3%), особи середнього працездатного віку (35,2% – у групі 40–49 років), з високим рівнем освіти (57,4% – магістри

або спеціалісти, 16,8% – кандидати наук та доктори філософії). Найбільша частка мігрантів зосереджена в Німеччині (34,8%) та Польщі (13,7%). Понад 60% виїхали в перші пів року після початку повномасштабного вторгнення.

Аналіз зайнятості засвідчує, що 76,2% респондентів мають поточну зайнятість, а 69,1% – роботу саме в країні перебування, переважно у статусі найманих працівників. Попри це, 42,6% зайнятих виконують роботу, що не відповідає рівню їхньої кваліфікації або освіти. Це свідчить про суттєве недовикористання людського капіталу та є системним індикатором структурних бар'єрів у доступі до відповідних робочих місць. Більшість мігрантів (72,3%) самотійно сплачує оренду житла, що формує значне фінансове навантаження та підвищує економічну вразливість.

Серед ключових бар'єрів трудової інтеграції провідну роль відіграє мовний бар'єр – на нього вказали 77,9% опитаних. До значущих перешкод також належать: труднощі підтвердження кваліфікації, дефіцит вакансій відповідного рівня, обмежений доступ до мовних курсів та інституційних програм підтримки, а також культурні відмінності. Соціальні виплати отримують менше третини мігрантів (28,9%), при цьому їх одержувачі характеризуються статистично значуще нижчим рівнем трудової інтеграції (середній індекс 0,458 проти 1,065 у тих, хто виплат не отримує;  $t = -6,63$ ,  $p < 0,001$ ).

Однофакторний дисперсійний аналіз (ANOVA) виявив статистично значущий вплив віку на рівень інтеграції ( $F = 5,691$ ;  $p < 0,001$ ): молодші мігранти (до 40 років) демонструють вищий рівень адаптації та успішнішу трудову інтеграцію порівняно зі старшими. Термін перебування за кордоном позитивно корелює з рівнем інтеграції – мігранти з досвідом проживання до 2022 року мають найвищий середній індекс (1,104). Рівень освіти суттєво не диференціює рівень інтеграції, що підтверджує структурний, а не індивідуальний характер основних бар'єрів.

Аналіз міграційних намірів засвідчив, що більшість респондентів будує плани, виходячи з перспектив тривалого перебування в країнах ЄС. Повернення до України розглядається переважно як умовний сценарій, залежний від покращення безпекової та економічної ситуації. Водночас виявлено статистично значущі відмінності у намірах повернення між групами з різним рівнем інтеграції ( $F = 4,662$ ;  $p = 0,010$ ): вищий рівень інтеграції асоціюється з нижчими намірами повернення, хоча рішення про повернення залишається багатофакторним і залежить як від

безпекових та макрополітичних умов, так і від індивідуальних інтеграційних результатів.

Отримані результати дозволяють сформулювати практичні рекомендації: по-перше, пріоритизація мовної підготовки та спрощення процедур підтвердження кваліфікації; по-друге, поєднання пасивної соціальної підтримки з активними програмами зайнятості; по-третє, орієнтація заходів підтримки на мігрантів старшого віку та тих, хто виїхав відносно нещодавно, як найбільш вразливих груп. Для країн ЄС ефективна трудова інтеграція українців є інструментом пом'якшення демографічних і ринкових дисбалансів, а для України – важливим чинником збереження людського потенціалу та підготовки до майбутнього відновлення.

### **Література:**

1. Цимбалюк І., Хомюк Н., Зелінська О. Міграція робочої сили в Україні: виклики для управління та мотивації персоналу під час війни. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-66>
2. Белінська Я. В., Шевчук О. І. Вимушена міграція населення України під час війни. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 9 (09). DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.9-11>.
3. Укрінформ. Кількість українців та їх міграція за кордон через війну. 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3732355-kilkist-ukrainsiv-ta-ih-migracia-za-kordon-cerez-vijnu.html>.